

Olen kustannustoimittaja – ja ylpeä siitä!

”Kustannustoimittaja poisti tietokirjan käsikirjoituksesta merkittävän osan omin päin. Kustannustoimittaja ei vastannut viesteihin. Kustannustoimittaja muutti tekstiä tavalla, joka oli kirjailijalle kiusallinen.”

On todella vaikea tunnistaa ammattikuntamme edustajia yllä olevasta lainauksesta. Kyseessä ovat tekstin ensimmäiset rivit Marika Lehdon kirjoituksesta, joka julkaistiin *Helsingin Sanomien* verkkosivuilla 11.10.2024 ja painetussa lehdessä seuraavana päivänä otsikolla Tietokirjailija jää yksin.

Olin yksi Lehdon haastateltavista ja yllätyin suuresti valmiin artikkelin sävystä. Huonon kirjan tekeminen ei ole kustannustoimittajan etu – päinvastoin. Huonoa jälkeä syntyy silloin, kun kustannustoimittajaa ei ole ollut. Suoran sitaatin viittaukseni ”alkeellisten virheiden jäämiseen” tarkoitti juuri näitä tapauksia.

Pyysin Marika Lehdolta sähköpostilla tarkennusta tekstin tavoitteesta. Kerroin, että se loukkaa suuresti kustannustoimittajia, erityisesti freelancereita. Hän vastasi, että otsikko ja ingressi ovat *Helsingin Sanomien* toimituksen, eivät hänen tekemiään. Ymmärtääkseni hänen tarkoituksensa oli painottaa, että ”ongelmien juurisyyn nähdään olevan kustantamojen muuttuneessa toiminnassa ja kiristyneessä tilanteessa”. Minusta on kurjaa, että artikkeli viestittää ongelmien ilmentyvän juuri meissä kustannustoimittajissa.

Uskon jokaisen tietokirjatoimittajan ajattelevan, että substanssi kuuluu kirjailijalle, mutta kokonaisuuden muokkaaminen valmiiksi kirjaksi on kustannustoimittajan osaamisaluetta. Me tiedämme, että kustannustoimittajan tehtäviin kuuluu olla kirjailijan apuna ja tukena, jotta valmis tuote palvelisi mahdollisimman laadukkaasti lukijaa. Yhteistyö kirjailijan kanssa on siis oleellinen osa kustannustoimittajan työtä, joten pitää olla todella painava syy, että kustannustoimittaja poistaisi tietokirjan käsikirjoituksesta osan omin päin. Jokin on mennyt silloin pieleen: joko substanssi ei ole ollut kunnossa tai neuvottelu kirjailijan kanssa ei ole onnistunut.

Artikkelissa ryhdikkäästi omalla nimellään arvioitaan esittää vain kaksi kirjailijaa, joilla molemmilla on myös hyviä kokemuksia yhteistyöstä kustannustoimittajan kanssa. Muut *Helsingin Sanomien* haastattelemat tietokirjailijat pysyvät nimettöminä. Puskasta on helppo huudella ja esittää oma kapea näkemyksensä yleistyksenä. Mitä tiedämme todellisesta tapahtumainkulusta?

Meidän kannattaa hiiltymisen sijaan muistaa, että suurin osa kirjailijoista pitää kustannustoimittajaa työparinaan sekä katsoo kustannustoimittajan olevan erittäin hyvin tavoitettavissa ja ottavan huomioon kirjailijan näkemykset. Tämä ilmenee mainiosti Suomen tietokirjailijat ry:n tuoreimmasta jäsentutkimuksesta (ks. [jäsentutkimus-final-2023.pdf \(suomentietokirjailijat.fi\)](#)); Tommi Wallenius: *Tietokirjailijan elämää*, s. 33–34), jossa tietokirjailijat ovat olleet erityisen tyytyväisiä tavoitettavuuteen, siis oikeammin kustannustoimittajien tavoitettavuuteen. Pisteet 4,5/5 ovat komea tulos. Uskon, että on perin vähän kirjailijoita, joiden mielestä kirjasta olisi tullut parempi ilman kustannustoimittajaa!

Jatketaan töitä tältä pohjalta ja odotellaan, miten kustantajat aikovat kustannustoimittajia puolustaa. Nyt olisi sen paikka!

Ulla Paavilainen

Kustannustoimittajat ry:n puheenjohtaja